

Marint åtgärdsprogram

2022 - 2027

Datum: 22.12.2021

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte	2
Åtgärder enligt vattendirektivet och marina direktivet	3
Marina direktivets deskriptorer	3
Förslag på åtta nya marina åtgärder	4
Samtliga marina åtgärder 2022-2027	5
Vattendirektivets kompletterande åtgärder till 2027	7

Bakgrund och syfte

Förslag till nya marina åtgärder och uppdatering av de redan existerande

Ålands landskapsregering har under 2021 genomfört en utökad samrådsprocess för fler marina åtgärder i våra ytvatten, i enlighet med det marina direktivet (2008/56/EG). De nya marina åtgärderna kompletterar vattendirektivets åtgärdsförslag, men omfattar fler temaområden. Finansiering av genomförande av det marina direktivet kan t.ex. ske genom det operativa programmet för fiskerinäringen eller Interreg Central Baltic Programme 2021 – 2027. Med hjälp av det nuvarande operativa programmet för fiskerinäringen har det sedan 2016 funnits EU-medel för att bland annat ta fram mer kunskap om havet (genom karteringar kopplat till Ålands Seamap) samt ett övergripande belastningsverktyg för land- och kustområden (SMHI:s vattenwebb). Tidsintervallerna för att ta fram åtgärdsprogram kopplat till vattendirektivet samt det marina direktivet har samma tidsramar och de ska också fastslås och rapporteras samtidigt till EU. Åtgärderna som föreslås nu är ganska övergripande till sin karaktär, eftersom de ska utvecklas noggrannare när det nya operativa programmet för fiskerinäringen är i bruk. Åtgärdsförslagen är främst inriktade på biologisk mångfald och det gränsöverskridande samarbete som behövs i Östersjön.

Vattenindelningen

Det ytvatten som finns inom Ålands territorialvatten i Östersjön, benämns marina vatten. Marina vatten kan i sin tur delas in i kustvatten och utsjövatten. Kustvatten är ytvattnet upp till en sjömil utanför Ålands yttre öar och markeras med en tänkt röd linje, se bild 1. Utanför den tänkta linjen finns utsjövatten ut till gränsen för Ålands territorialvatten, markerad med svart linje.

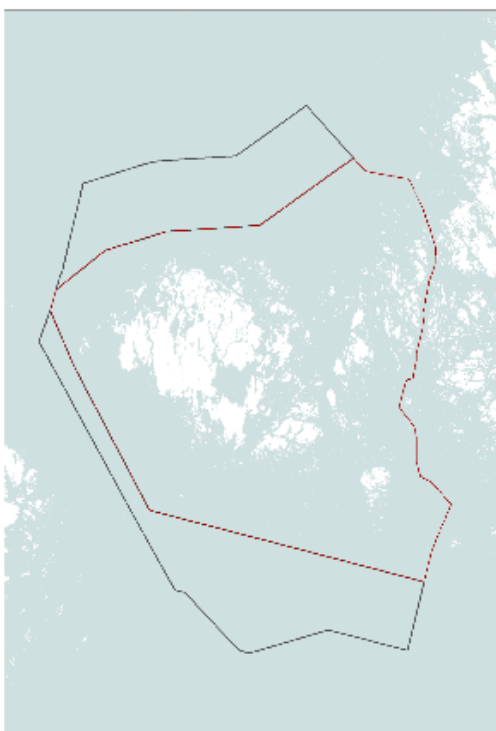

Bild 1. Kartan visar landskapet Ålands territorialvatten. Kustvatten är ytvattnet upp till en sjömil utanför Ålands yttre öar, markerad med en tänkt röd linje. Utsjövatten är vattnet mellan röd och svart linje.

Vattendirektivets tillämpning sträcker sig en sjömil utanför Ålands yttre öar markerad i bilden som en tänkt röd linje och benämns kustvatten. Marindirektivets tillämpning överlappar vattendirektivets kustvatten, men omfattar även utsjövatten som sträcker sig ut till territorialgränsen.

Ytvattens status klassificeras regelbundet enligt upprättade direktiv. Vattendirektivets begrepp vattenstatus omfattar grundvatten, sjöar och kustvatten. Marindirektivets begrepp miljöstatus omfattar alla marina vatten, såväl kustvatten som utsjövatten. Följaktligen är tillämpningsområdet för direktiven överlappande, men på så sätt att vattendirektivet har givits företräde.

Åtgärder enligt vattendirektivet och marina direktivet

Enligt vattendirektivet och det marina direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG respektive 2008/56/EG) ska åtgärder tas fram för att stärka de åländska vatten och deras ekosystem. De fastslagna marina åtgärderna för perioden 2016–2021 har uppdaterats, efter att några av dem har genomförts, eller så har de utgått på grund av att åtgärden inte genomfördes. Exempelvis utgick åtgärden gällande upptagning av spöknät, eftersom inget intresse visades att ansöka om medel från det operativa programmet för fiskerinäringen.

Ålands landskapsregering (ÅLR) i detta dokument tagit fram nya åtgärder enligt det marina direktivet. Alla åtgärder ska vara fastslagna i december 2021 och rapporteras till EU senast i mars 2022. ÅLR riktar in sig på att genomföra olika åtgärder med hjälp av EU-medel och övriga projektpengar som kan finnas tillgängliga.

De samlade åtgärderna - vattendirektiv och marina - för åländska vatten ska gälla mellan åren 2022–2027 och kommer att presenteras i den nya förvaltningsplanen för vatten. Några av åtgärderna relaterade till vattendirektivet uppfyller även de marina direktivets olika temaområden. Existerande och nya åtgärder i framtaget vattenåtgärdsprogram för vattendirektivet redovisas i tabell 2. Minst 16 av dessa åtgärder kopplar både till vattendirektivet och det marina direktivet. De marina temaområdena kommer i detta dokument beskrivas som deskriptorer.

Marina direktivets deskriptorer

Det marina direktivet omfattar 11 temaområden med så kallade deskriptorer som ska efterlevas.

1. Biologisk mångfald ska bevaras.
2. Främmande arter ska hålla sig på en låg nivå.
3. Populationer av kommersiellt nyttjade fiskar ska hålla sig inom säkra biologiska gränser. Friska bestånd eftersträvas.
4. Hållbara marina näringsvävar.
5. Minimerad övergödning (eutrofiering).
6. Havsbottens integritet – bibehålla ekosystemens struktur och funktioner.
7. Hydrografiska villkor får inte ändras så att de marina ekosystemen försämras.
8. Skadliga ämnen ska vara på låga nivåer.
9. Gränsvärden av skadliga ämnen ska inte överskridas i livsmedel, såsom fisk.
10. Mängderna av marint avfall ska ej skada kustmiljön eller de marina miljöerna.
11. Tillförsel av energi, inklusive undervattensbuller, påverkar ej miljön negativt.

Hur tillståndet är i havsmiljön framgår av Havsmiljöns tillstånd i Finland 2018 samt även i Ålands förvaltningsplan för vatten. Dokumenten går att finna på landskapsregeringens hemsida under följande länkar.

Marina direktivet:

<https://www.regeringen.ax/styrdokument-rapporter-publikationer/ramdirektivet-marin-strategi-0>

Vattendirektivsåtgärder och de mer marina åtgärderna kommer båda att ingå i Förvaltningsplanen för vatten 2022–2027 och en separat miljöbedömning kommer att finnas på hemsidan under följande länk:

<https://www.regeringen.ax/styrdokument-rapporter-publikationer/ramdirektivet-vatten-0>

Förutom de uppdaterade marina åtgärderna föreslås åtta (8) nya marina åtgärder, se punkterna nedan. Sammantaget föreslår ÅLR ca 25 st. marina åtgärder som ska genomföras under perioden 2022–2027, se sammanslagen tabell av alla marina åtgärder.

Förslag på åtta nya marina åtgärder

Förslag på 8 st. nya marina åtgärder från 2022

1. Följa HELCOM-rekommendationer samt nytt aktionsprogram för Östersjön (BSAP) som ska fastslås under 2021. BSAP berör ett stort antal temaområden/deskriptorer som övergödning (deskriptor 5), biologisk mångfald (deskriptor 1), marina näringsvävar (deskriptor 4), marint skräp (deskriptor 10) samt skadliga ämnen (deskriptor 8 och 9), mm.

Hållbart fiske och biologisk mångfald. Gränsöverskridande samarbete (Finland-Åland-Sverige) upprättas i syfte att:

2. Stärka Natura 2000-nätverket och andra gränsöverskridande samarbeten tex för undervattensnatur (deskriptor 1 och 4)
3. Utveckla kunskapsunderlaget och modeller för värdefull undervattensnatur (genom tex VELMU, Åland Seemap osv – deskriptor 1, 4, 6)
4. Ta fram handlingsplaner för att stärka biologisk mångfald i havet, gärna genom internationellt samarbete (deskriptor 1, 4 och 6. Handlingsplanen kan även kunna omfatta främmande arter (deskriptor 2).
5. Samverka och byta kunskaper kring hållbara fiskebestånd i Östersjön, t.ex. genom BALTFISH och deras gemensamma rekommendationer och genom samarbetet Tre Skärgårdar. Övrigt samarbete för långsiktigt hållbara fiskebestånd skulle kunna gälla gemensamma fredningstider och -områden eller nya fiskebestämmelser för att särskilt freda kustlekande bestånd samt att fisket bedrivs mer art- och storleksselektivt. Dessutom kan ett gemensamt förhållningssätt kopplat till predatorer behövas. (Deskriptor 1, 3, 4)
6. På Åland finns flera viktiga natur-, kultur- och miljövärden, speciellt i delar av Norrhavet. Det är områden som är viktiga för ålänningarna bl.a. för husbehovsfiske, småskaligt yrkesfiske, jakt, rekreation, kulturarv och turism. Det är viktigt att dessa områden bevaras för ålänningarna och de lokala behoven. Det immateriella kulturarvet bör värnas i dessa områden. Storskaliga industrier eller storskaliga exploaterande verksamheter rekommenderas inte att tillåtas i dessa områden, om de riskerar att påverka naturen, miljön eller lokala behoven negativt. Det är viktigt att finna områden som tillåter samexistens. Handlingsplaner för att stärka ekosystemtjänsterna i området långsiktigt ska

tas fram i samverkan med lokalbefolkningen. Kunskap kan inhämtas både från lokalbefolkningen och från omkringliggande regioner. (Deskriptor 1, 3, 4).

7. Utveckla gemensamt gränsöverskridande förhållningssätt för att skydda topp-predatorer, främst rovfisk (se t.ex. projektet ECOCOA) (Deskriptor 1, 3, 4).
8. Arbeta för att genomföra olika kust och marina innovationsprojekt som vass-skörd eller andra vattenförbättrande innovationer/projekt som antingen riktar sig mot övergödning eller för att stärka biologisk mångfald eller en kombination av båda. Detta kan t.ex. genomföras genom ansökningar från det nya operativa programmet för fiskerinäringen, med nytt upplägg som ska arbetas fram under 2021–2022. Möjligheter kan även finnas i nytt LBU-program som fokuserar på att följa EU:s nya gröna giv, genom Leader eller genom Central Baltic- och LIFE-projekt. (Deskriptor 1 och 5).

Samtliga marina åtgärder 2022–2027

Tabell 1. Sammanfattande tabell med samtliga marina åtgärder, inklusive de nya förslagen.

Åtgärder i åtgärdsprogrammet för den marina miljön, perioden 2022–2027	
Minskning av näringsbelastning och eutrofieringen	
1.	Utveckla innovationsprojekt för hållbar fiskodling i samverkan med näringen. (EUTROF 1). Vattendirektivets nya åtgärd 19.
2.	Minska läckage av näringsämnen från jordbruk genom LBU-programmets olika miljöskyddsåtgärder, samt via vattenförbättrande åtgärder genom Leader eller andra projektmedel. (EUTROF 2). Vattendirektivets nya åtgärder 10–14.
3.	Minska utsläpp av näringsämnen från avloppsvatten: genomförande av VA-plan i samråd och samverkan med kommuner, mm. (EUTROF 3). Vattendirektivets nya åtgärder 3–9.
4.	Minska utsläpp av näringsämnen från sjöfart och båttrafik: Samverka mot utsläpp av avloppsvatten från fartyg internationellt, utreda möjligheter till minskade utsläpp av avloppsvatten från fritidsbåtar samt stöda samarbetet inom HELCOM och den internationella sjöfartsorganisationen IMO (EUTROF 4). Främst vattendirektivets nya åtgärder 32–35.
5.	Övriga kompletterande åtgärder för att minska utsläpp av näringsämnen som ingår i Åtgärdsprogram för grundvatten, sjöar och kustvatten 2022–2027. (EUTROF 5). Vattendirektivets nya åtgärder 15–16, 17–18, 20–21, 28–30, m.fl.
6.	NY EUTROF (6) 2021: Arbeta för att genomföra olika marina innovationsprojekt som vass-skörd och/eller andra vattenförbättrande innovationer/projekt som antingen riktar sig mot övergödning eller för att stärka biologisk mångfald eller en kombination av båda. Detta kan t.ex. genomföras genom ansökningar från det nya operativa programmet för fiskerinäringen, med nytt upplägg som ska arbetas fram under 2021–2022. Möjligheter kan även finnas i nytt LBU-program som fokuserar på att följa EU:s nya gröna giv och biodiversitetsstrategi samt genom Leader-programmet.
7.	NY EUTROF (7) 2021: Följa HELCOM-rekommendationer samt nytt aktionsprogram för Östersjön (BSAP) som ska fastslås under 2021. BSAP berör ett stort antal temaområden/deskriptorer som övergödning (deskriptor 5), biologisk mångfald (deskriptor 1), marina näringsvävar (deskriptor 4), marint skräp (deskriptor 10) samt skadliga ämnen (deskriptor 8 och 9), mm.
Minskning av belastningen av farliga och skadliga ämnen	

8. Fasa ut skadliga och farliga ämnen genom informationskampanjer (SKADLIGA 2). Vattendirektivets nya åtgärd 22.

Hållbar användning och skötsel av de marina naturresurserna

9. Främja en hållbar fiskerinäring och skydda och vårda fiskbestånd och ekosystem som nyttjas av näringen. Europeiska havs- och fiskerifondens operativa program för Åland genomförs. (FISKAR 1)
10. Bekämpa skadliga främmande arter. Implementera EU-förordningen om Invasiva främmande arter och IMO:s barlastkonvention samt genomföra en åländsk strategi och handlingsplan för detta. (FISKAR 2)

11. NY FISKAR (3) 2021: **Samverka kring hållbara fiskebestånd i Östersjön, bland annat genom BATLFISH eller projektet Tre skärgårdar. Övrigt samarbete för långsiktigt hållbara fiskebestånd skulle kunna gälla gemensamma fredningstider och -områden eller nya fiskebestämmelser för att särskilt freda kustlekande bestånd samt att fisket bedrivs mer art- och storleksselektivt. (Deskriptor 1, 3, 4)**

12. NY FISKAR (4) 2021: **Utveckla gemensamt gränsöverskridande förhållningsätt för att skydda topp-predatorer, främst rovfisk. (Deskriptor 1, 3, 4).**

Minskning av nedskräpningen

13. Minska utsläpp av avfall och skadliga substanser genom hållbar konsumtion. (SKRÄP 1). Vattendirektivsåtgärd 26.
14. Stöda informationsinsatser samt skräpplockardagar på stränderna i samarbete med frivilligorganisationer (SKRÄP 3). Vattendirektivsåtgärd 27.

Minskning av undervattenbullret

15. Främjande av beslut i den internationella sjöfartsorganisationen IMO och HELCOM-samarbete för att minska bullret från fartyg (BULLER 1).

Minskning av hydrografiska störningar och förluster av livsmiljöer på havsbotten

16. Genomföra befintlig lagstiftning och försiktighetsåtgärder vid muddringar/havsbaserade projekt för att skydda speciellt värdefulla biotoper och arter. (FYSISK 1).

Säkerhet och riskhantering inom sjöfarten

17. Fortsatt arbete med förbättrat oljeskydd och -beredskap och genomföra oljeskyddsplan 2015–2019 med uppdateringar. (SJÖFART 1). Vattendirektivsåtgärd 32.

Förhindrande av hydrografiska förändringar

18. Klimatanpassningsåtgärder för att förebygga negativ påverkan på vatten. (HYDRO 1). Vattendirektivsåtgärder 11 och 25.

Stärka nätverket av marina skyddsområden och övriga naturskyddsåtgärder

19. Kartering av undervattensnatur och framtagande av nya marina åtgärder och övervakning samt för att stärka Natura 2000-nätverket. (NATUR 1) Vattendirektivsåtgärd 23.
20. Åtgärdsprogram för utrotningshotade arter och biotoper. (NATUR 2)
21. Informations- och kommunikationsinsatser som ökar kännedomen om värdefulla arter och biotoper i havsmiljön, samt deras ekosystemtjänster. (NATUR 3)

22. NY NATUR (4) 2021:

Handlingsplaner för att stärka ekosystemtjänsterna i vatten med flera viktiga natur-, kultur- och miljövärden ska tas fram i samverkan med lokalbefolkningen. Lokalt småskaligt fiske, jakt och rekreation ska främjas. Det är viktigt att finna områden som tillåter samexistens. Kunskap kan inhämtas från lokalbefolkning och omkringliggande regioner. (Deskriptor 1, 3, 4)

Gränsöverskridande samarbeten kopplat till att bevara naturens mångfald

Gränsöverskridande samarbete (Finland-Åland-Sverige) upprättas i syfte att:

23. NY NATUR (5) 2021: **Stärka Natura 2000-nätverket och andra gränsöverskridande samarbeten tex för undervattensnatur**
24. NY NATUR (6) 2021: **Utveckla gränsöverskridande kunskapsunderlag och modeller för värdefull undervattensnatur (genom tex VELMU, Åland Seemap osv – deskriptor 1, 4, 6)**
25. NY NATUR (7) 2021: **Ta fram handlingsplaner för att stärka biologisk mångfald i havet, gärna genom internationellt samarbete (deskriptor 1, 4 och 6). Till detta område räknas även arbete mot invasiva arter som t.ex. mårhund och mink in (deskriptor 2).**

Vattendirektivets kompletterande åtgärder till 2027

Tabell 2. Vattendirektivets kompletterande åtgärder till 2027. I tabellen noteras om åtgärder även kopplar till det marina direktivet.

Bosättning -vatten och avlopp	Konkreta åtgärder-genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Skydda dricksvatten långsiktigt	1. Vattenskyddsområden upprättas löpande, enligt långsiktig strategi (EU-krav att säkerställa erforderligt skydd ¹). Föreskrifter har tagits fram, liksom zoner av vattenskyddsområden med olika skyddsnivåer. Samråd och remissförande behövs.	Miljöbyrån med samarbetsgrupper.	Genom ÅLR årliga budget.	
Fastställa grundvattenområden	2. Utredda kapaciteten hos olika grundvattenområden (konsult) och besluta om skyddsnivåer för dessa (EU-krav) områden, förslagsvis grundläggande föreskrifter. Samråd och remissförande.	Miljöbyrån med samarbetsgrupper.	Genom ÅLR:s årliga befintliga budget, runt 20 000 euro/år	
Enskilda avlopp och bräddningar- förslag bla från samrådsmöte	3. Långsiktig strategisk samverkan och samråd behövs med kommunerna och en handlingsplan för digitalisering av enskilda avlopp/ledningsnät tas fram.	Kommuner i samverkan med ÅLR (samordnare) samt övriga samverkansgrupper	Samordnararbete på ÅLR (ÅLR-budget för tjänstemän)	Även marin, mot övergödning. Deskriptor 5
Genomförande av VA-plan	4. Det finns ett flertal punkter i VA-planen som behöver genomföras och som syftar till att minska utsläpp av övergödande ämnen <u>Övrigt:</u> 5. Översyn av lagstiftning för VA (har påbörjats) 6. Vattentjänstlag behöver en översyn	Miljöbyrån (miljöingenjör) i intern samverkan och med kommuner och andra berörda + lagberedning	Arbete inom ÅLR finansieras genom ÅLR budget	

¹ Vattendirektivet artikel 7.3, med kopplingar även till dricksvatten- och grundvattendirektiven. Säkerhetszoner som skyddsåtgärd behandlas i EU:s guideline no 16, för vattendirektivet.

	7. Uppdatering av regelverk kring bräddningspunkter/pumpstationer			
	8. Förtydliganden och uppdateringar kring borring i berg			
	9. Information och samråd			
Jordbruk	Konkreta åtgärder -genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Jordbrukets LBU-program och Leader	10. Jordbruksbyrån fortsätter sitt arbete med genomförande av nytt LBU-och Leader-program. 11. Förslagsvis tas det fram åtgärder som är fokuserade på vattenförbättring, klimatanpassning och hållbar hantering av växtskyddsmedel i det nya förslaget till LBU-program.	Jordbruksbyrån i samverkan både inom och utanför ÅLR.	EU-medel + ÅLR-budget.	Även marin, mot övergödning och översvämning mm. Deskriptor 1, 4, 5 och 6.
Nitratbeslutet och övrig lagstiftning	12. Nitratbeslutet kan skärpas till/effektiviseras för att kunna nå ännu längre när det gäller minskat näringsläckage från jordbruksmark. Ett förslag är att införa obligatoriska tak på nya gödselbassänger av en viss storlek. 13. Samråd och ev. remissförfarande.	Miljöbyrån i samverkan med jordbruksbyrån, ÄPF m fl	ÅLR budget (löner för tjänstemän)	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 5.
Arrende av landskapets mark med bättre utnyttjande av miljöstöd	14. I samband med att landskapet arrenderar ut jordbruksmark kan man sänka arrendeavgiften i avtalet ifall jordbrukarna använder sig av miljöstöd som främjar vattenmiljön, som t.ex. breda skydds zoner och vinterbevuxen mark nära vatten.	Jordbruksbyrån, fastighetsverket och andra berörda avdelningar inom ÅLR samt i samverkan med jordbrukare och ÄPF.	ÅLR budget (främst löner)	Även marin mot övergödning i kustnära områden. Deskriptor 5.
Skogsbruk	Konkreta åtgärder -genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Skogsbruksprogrammets genomförande	15. Skogsbruksbyrån fortsätter med sina strategier och åtgärder som medför minskat näringsläckage och bibehållen biologisk mångfald. 16. Diskussioner behöver genomföras i syfte att minska näringsläckage än mer och öka biologisk mångfald. Pilotprojekt/innovationer	Skogsbruksbyrån i samverkan både inom och utanför ÅLR.	ÅLR-budget	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 5.
Fiskerinäringen	Konkreta åtgärder -genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Operativa programmet för fiskerinäringen och nya vattenförbättrande förslag/innovationer	17. Nytt program ska tas fram. Programmet är främst inriktat på hållbar utveckling av fiskerinäringen. Det finns koppling till uppföljning av marina direktivet, där hållbara ekosystem utgör en viktig del. 18. Marin uppföljning och skydd (tex fiskelekplatser) 19. Ett utvecklings- och innovationsprojekt för hållbar fiskodling tas fram i samarbete med näringen. Syftet är att använda ny teknik och Innovationer för vattenbruk som bidrar till minskad belastning och cirkulär ekonomi – samarbetsgrupp bildas.	Fiskeribyran i samverkan med jordbruksbyrån samt övriga intresserade både inom och utanför ÅLR.	EU-medel + ÅLR-budget	Flera åtgärder kommer att ingå som marina åtgärder. Deskriptor 1, 3,4, 5.
Lagstiftning och samråd	Konkreta åtgärder-genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Implementera nya vattenlagen	20. Implementera nya vattenlagen i syfte att nå god vattenstatus i de åländska vattenförekomsterna.	Miljöbyrån i samverkan med övriga byråer och lagberedningen	ÅLR budget (främst löner)	Även marin då skydd behövs av den marina miljön. Deskriptor 1 och 5.
Översyn av övrig lagstiftning, t.ex. PBL - grönstråk -	21. Samrådsgrupp bildas inom ÅLR där Finlands nya lagförslag i plan- och bygglagen om grönstråk och biologisk mångfald samt vattenvård vägs in tydligare i den åländska PBL.	Huvudansvar ligger på infra-strukturavdelningen men samarbete behöver ske med miljöbyrån och kommuner m fl. Lagberedning	ÅLR budget (främst löner för tjänstemän)	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 1 och 5.
Kemikalier - extraförslag	22. Vilka kemikalier ska vara tillåtna i t.ex. uppvärmningssystem? Etylenglykol är billigt, men väldigt giftigt.	Miljöbyrån + samrådsgrupper	ÅLR budget (löner för tjänstemän)	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 8.

	Lagstiftningen kan ses över samt att ÅLR kan informera mer om mer miljövänliga alternativ för olika kemikalier. Miljövänlig upphandling i kommuner och LR.			
Natur -biologisk mångfald	Konkreta åtgärder -genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Friska fiskbestånd och levande ekosystem	23. Ett projekt med inventeringar av undervattensnatur pågår för närvarande (ÅlandSeamap). Syfte är att inventera och få ökad kunskap samt upprätta det Natura 2000-nätverk som behövs för att bevara friska ekosystem i havet. ² 24. ÅLR kan starta en process som syftar till att i allmänna vatten upprätta de skyddsformer som behövs för att stärka uppväxt- och lekmiljöer för fisk.	ÅLR i samverkan med Åbo akademi/Husö	ÅLR + beviljade projektmedel Uppfyller både hållbarhetsmål 3 och 4	Räknas även som marin åtgärd. Deskriptor 1, 4, 6.
Restaurera naturliga våtmarker	25. Våtmarkerna skyddar vid torka, minskar översvämningsrisk, upprätthåller den biologiska mångfalden, ökar grundvattenbildningen, minskar klimatpåverkan och övergödning. Arbetet förutsätter inventeringar, restaurering, långsiktigt skydd, information och kunskapsspridning.	ÅLR -natur - i samverkan internt och externt	ÅLR budget (löner + befintlig budget från naturvården) Uppfyller både hållbarhetsmål 3 och 4	Även marin i kustnära områden, mot övergödning + stärka biologisk mångfald. Deskriptor 1 och 5.
Konsumtion	Konkreta åtgärder -genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Handlingsplan för plast, städskampanjer och information	26. En plaststrategi med förslag har tagits fram, liksom en övergripande intern handlingsplan. ÅLR fortsätter arbetet genom att uppmantra andra att göra likadant samt genom olika informationskampanjer. Arbetet med cirkulär ekonomi bör främjas. 27. I övrigt bör ÅLR fortsätta att stödja olika städskampanjer på stränder mm.	ÅLR i samverkan med andra intresserade	ÅLR budget (löner för tjänstemän) Strandstädning via PAF-medel (miljö) Uppfyller flera hållbarhetsmål	Räknas även som marin åtgärd. Deskriptor 8 och 10.
Övergödning – flera sektorer	Konkreta åtgärder -genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Lokala åtgärdsplaner för våra mest förorenade vikar och sjöar	Förbättringsbehovet för lokala vikar och sjöar är mycket stort. Visst arbete med att ta fram lokala åtgärdsplaner har tagits fram inom projektet Coast4us. Några vattenförbättrande projekt har genomförts (våtmarker). Fler projektplaner behöver genomföras. 28. Fler lokala åtgärdsplaner behövs sedan löpande för andra områden på Åland. Förslagsvis börjar man med dricksvattentäkterna (7 st) samt några inre viks system som är i måttlig status eller sämre. 29. Utveckla belastningsverktyget så att detta kan användas mer konkret för betingberäkningar för olika avrinningsområden. 30. Information, samråd och utbildning – årliga vattendagar		ÅLR budget (löner för tjänstemän) för att ta fram lokala åtgärdsplaner. Projekt har genomförts för EU-medel. Genomförandet av lokala åtgärdsplaner kommer att kräva extra budget.	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 1 och 5.
Övrigt vattenförbättrande arbete	Konkreta åtgärder -genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Blue flag certifiering	31. Detta är en hållbarhetscertifiering för gästhamnar, stränder och båtutrustning. Fler båthamnar behöver certifieras, då det leder till vinster för både vatten- och naturmiljöer	VisitÅland i samverkan med ÅLR m fl.	ÅLR bör fortsätta stödja arbetet.	Även marin åtgärd. Deskriptor 1, 5 och 10.
Övrigt arbete som genomförs	32. Oljeskydd och kemikalieskydd 33. Samarbete med HELCOM 34. Marint samarbete med Finland/Hav	ÅLR, Miljöministeriet, Havsmyndigheten, HELCOM, IMO mfl	ÅLR arbetar kontinuerligt med detta	Flera åtgärder räknas även

² <https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/alandseamap.pdf>

	35. IMO-sjöfart 36. Färdplaner -Bärkraft 37. Handlingsplaner mot invasiva arter 38. Informationskampanjer/kunskapsutbyte internationellt			<p>39. En strategi utarbetas med finansieringsförslag för extra långsiktiga vattenförbättrande åtgärder. Samarbetsgrupper bildas.</p>	<p>Samarbete med olika byråer, kommuner, högskolan, intressenter m fl.</p>	<p>ÅLR, miljöbyrån tar fram förslag till handlingsplan och förhandlar om budgetmedel, se utökat förslag i bilaga 4.</p> <p>Uppfyller flera hållbarhetsmål.</p>	<p>som marina åtgärder. Deskriptor 1–8 samt 10–11.</p> <p>Ifall handlingsplanen förverkligas stärker detta även den marina miljön. Deskriptor 1, 4, 5 och 6.</p>
Handlingsplan med extra åtgärder i syfte att uppnå god vattenkvalitet och hållbart vatten 2050							

Undantag och tidsfrister för att uppnå målen för vatten

Allmänna miljömål och god status har fortfarande inte uppnåtts tillfullo för den mer marina miljön eller de yttre kustvattnen och målen bedöms inte vara uppnådda till alla delar före utgången av 2027. Ifall undantag tillämpas ska de rapporteras till EU-kommissionen. Ålands landskapsregering (ÅLR) delar havsbassänger med Finland och delvis Sverige. Åland ingår i den gemensamma statusrapport som Finland tagit fram kopplat till det marina direktivet och ÅLR kommer därför att i stort hålla sig till de undantag Finland prioriterar i sitt marina åtgärdsprogram, för 2022 - 2027.

Artikel 14 i det marina direktivet ger medlemsstaterna möjlighet till undantag från god miljöstatus eller allmänna miljömål om dessa inte kan uppnås av de skäl som anges i leden a-e i artikel 14.1. Undantag kan medges:

- Om åtgärder eller brist på åtgärder som den berörda medlemsstaten inte är ansvarig för.
- Naturliga orsaker.
- Force majeure.
- Förändringar eller modifieringar av de marina vattnens fysiska förhållanden till följd åtgärder på grund av ett tvingande allmänintresse som uppväger den negativa miljöpåverkan, inbegripet all gränsöverskridande inverkan eller naturliga förhållanden som inte tillåter en snar förbättring av de berörda vattnens tillstånd.

Medlemsstaten ska uppge undantagsfall i sitt åtgärdsprogram och motivera sin ståndpunkt till kommissionen. När en medlemsstat anger sådana fall ska den överväga konsekvenserna för medlemsstaterna i den berörda regionen eller delregionens nivå eller i andra medlemsländers marina vatten. Fortfarande gäller att god miljöstatus inte får äventyras.

För Åland gäller att undantag behövs för biologisk mångfald avseende havsfåglar och tumlaren (deskriptor 1), Övergödning (deskriptor 5) i öppna havet och skadliga och farliga ämnen (deskriptor 8) avseende bromerade flamskyddsmedel (PBDE) och cesium -137.

Den främsta orsaken till avvikelser från uppnåendet av god status i havsvården är att naturliga förhållanden inte tillåter en förbättring av havsvattnens tillstånd inom den utsatta tidtabellen. De naturliga renings- och återhämtningsprocesserna i Östersjön är långsamma och effekterna av åtgärderna syns ofta med fördröjning. En sekundär orsak till avvikelser från målen är en åtgärd eller brist på åtgärder som Åland inte är ansvarig för. Det gäller rosکارلن, alfågeln, ålen, torsk och tumlare, vars huvudsakliga förekomstområde är utanför Finlands havsområde och vars positiva populationsutveckling förutsätter åtgärder av alla västeuropeiska kuststater (ålen), Östersjöns kuststater (tumlare och torsk) eller mer utbrett (rosکارلens och alfågeln) förekomstområden. För att minska övergödningen på öppna havet (deskriptor 5) krävs likaså att alla stater i Östersjöns avrinningsområden vidtar åtgärder för att minska näringsbelastningen. Orsaker till undantag eller

tidsfrist för de kustvatten som hör till vattendirektivet beskrivs noggrannare i Förvaltningsplanens kapitel 7.13.

Marin miljö Åland. Bild: Jörgen Eriksson.